

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะนำเสนอวิธีการและผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำเสนอในตอนที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 สำหรับตอนที่ 4 นำเสนอข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร

ตอนที่ 1 เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ค่าร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านนโยบาย การสนับสนุน และการนิเทศติดตามผลการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ตามรายละเอียดข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/กิ่งอำเภอ และข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ค่าร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ตามรายละเอียดข้อมูลจากแบบสอบถามครูวิชาการโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ค่าร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 4 เสนอรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน/โครงการ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่เกี่ยวข้องกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและเสนอเป็นความเรียง

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ จำแนกตาม เพศ อาชวราชการในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา และประสบการณ์การ ได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

สถานภาพ/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 25)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	19	76.00
หญิง	6	24.00
2. อาชวราชการในตำแหน่งศึกษานิเทศก์		
1-5 ปี	10	40.00
6-10 ปี	13	52.00
11-15 ปี	2	8.00
16-20 ปี	-	-
มากกว่า 20 ปี	-	-
3. วุฒิสูงสุดทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	24	96.00
สูงกว่าปริญญาตรี	1	4.00
4. การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร		
ไม่เคย	5	20.00
เคย	20	80.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพ/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 25)	ร้อยละ
5. จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนา (n = 20)		
จำนวน 1 ครั้ง	7	35.00
จำนวน 2 ครั้ง	5	25.00
จำนวน 3 ครั้ง	2	10.00
จำนวน 4 ครั้ง	6	30.00
6. ปี พ.ศ. ที่ได้รับการอบรม โดยจัดแบ่งเป็นช่วงเวลา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ.ศ. 2520-2525	13	65.00
พ.ศ. 2526-2530	3	15.00
พ.ศ. 2531-2535	33	165.00
7. จำนวนวันที่ได้รับการอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1 วัน	3	15.00
2 วัน	5	25.00
3 วัน	11	55.00
4 วัน	12	60.00
5 วัน	2	10.00
8. หน่วยงานที่จัดอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	1	4.00
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	19	95.00
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	4	20.00
วิทยาลัยครู	6	30.00
มหาวิทยาลัย	-	-

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายพัฒนา งานวิชาการ และหัวหน้างานพัฒนางานวิชาการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.00 เป็นชาย และร้อยละ 24.00 เป็นหญิง

อายุราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.00 ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใน ช่วงเวลา 6-10 ปี ลำดับรองลงมาร้อยละ 40.00 ปฏิบัติหน้าที่ 1-5 ปี ร้อยละ 8.00 ปฏิบัติ หน้าที่ 11-15 ปี และไม่มีศึกษานิเทศก์ปฏิบัติหน้าที่เกินกว่า 15 ปี

วุฒิทางการศึกษา พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.00 มีวุฒิทางการศึกษาระดับ ปริญญาตรี ลำดับรองลงมาร้อยละ 4.00 มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี และไม่มีศึกษานิเทศก์ที่มีวุฒิต่ำกว่า ปริญญาตรี

การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 เคยได้รับการอบรม และร้อยละ 20.00 ไม่เคยได้รับการอบรม

ในจำนวนของศึกษานิเทศก์ที่เคยได้รับการอบรม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.00 เคย ได้รับการอบรมจำนวน 1 ครั้ง ลำดับรองลงมาร้อยละ 30.00 เคยอบรมจำนวน 4 ครั้ง ร้อยละ 25.00 เคยได้รับการอบรมจำนวน 2 ครั้ง และร้อยละ 10.00 เคยได้รับการอบรม 3 ครั้ง

ปี พ.ศ. ที่ได้รับการอบรม โดยแบ่งเป็นช่วงเวลา พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 165.00 ได้รับการอบรมในช่วง พ.ศ. 2531-2535 ลำดับรองลงมาร้อยละ 65.00 ได้รับการ อบรมในช่วง พ.ศ. 2520-2525 และร้อยละ 15.00 ได้รับการอบรมในช่วง พ.ศ. 2526-2530

จำนวนวันที่ได้รับการอบรมพบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ได้รับการอบรม 4 วัน ร้อยละ 55.00 ได้รับการอบรม 3 วัน ร้อยละ 25.00 ได้รับการอบรม 2 วัน ร้อยละ 15.00 ได้รับการอบรม 1 วัน และร้อยละ 10.00 ได้รับการอบรม 5 วัน

หน่วยงานที่จัดอบรม พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.00 ได้รับการอบรมจาก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ลำดับรองลงมาร้อยละ 30.00 ได้รับการอบรมจากวิทยาลัยครู ร้อยละ 20.00 ได้รับการอบรมจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และร้อยละ 4.00 ได้รับการอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ตารางที่ 3 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเพศ วุฒิสถุคทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน และประสบการณ์การอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

สถานภาพ/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	282	94.63
หญิง	16	5.37
2. วุฒิสถุคทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	3.69
ปริญญาตรี	282	94.63
สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.68
3. อายุราชการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน		
1-5 ปี	57	19.13
6-10 ปี	85	28.52
11-15 ปี	59	19.80
16-20 ปี	47	15.77
มากกว่า 20 ปี	50	16.78
4. การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนา		
ไม่เคย	115	38.59
เคย	183	61.41
5. จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนา (n = 183)		
จำนวน 1 ครั้ง	64	34.97
จำนวน 2 ครั้ง	46	25.14
จำนวน 3 ครั้ง	23	12.57
จำนวน 4 ครั้ง	34	18.58

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพ/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
6. ปี พ.ศ. ที่ได้รับการอบรม โดยแบ่งเป็นช่วงเวลา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ.ศ. 2520-2525	97	53.01
พ.ศ. 2526-2530	73	39.89
พ.ศ. 2531-2535	219	119.67
7. จำนวนวันที่ได้รับการอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1 วัน	104	56.83
2 วัน	94	51.37
3 วัน	92	50.27
4 วัน	9	4.92
5 วัน	40	21.86
8. หน่วยงานที่จัดอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	47	25.68
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี	144	78.69
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	131	71.58
วิทยาลัยครู	6	3.28
มหาวิทยาลัย	2	1.09

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.63 เป็นชาย และร้อยละ 5.37 เป็นหญิง

วุฒิทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.63 มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ลำดับรองลงมา ร้อยละ 3.69 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 1.68 มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี

อายุราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.52 ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งในช่วงเวลา 6-10 ปี ลำดับรองลงมา ร้อยละ 19.50 ปฏิบัติหน้าที่ 11-15 ปี ร้อยละ 19.13 ปฏิบัติหน้าที่ 1-5 ปี ร้อยละ 16.78 ปฏิบัติหน้าที่มากกว่า 20 ปี และร้อยละ 15.77 ปฏิบัติหน้าที่ 16-20 ปี

การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.41 เคยได้รับการอบรม และร้อยละ 38.59 ไม่เคยได้รับการอบรม

ในจำนวนของผู้บริหารโรงเรียนที่เคยได้รับการอบรม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.97 เคยได้รับการอบรมจำนวน 1 ครั้ง ลำดับรองลงมา ร้อยละ 25.14 เคยได้รับการอบรมจำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 18.58 เคยได้รับการอบรมจำนวน 4 ครั้ง และร้อยละ 12.57 เคยได้รับการอบรมจำนวน 3 ครั้ง

ปี พ.ศ. ที่ได้รับการอบรมโดยแบ่งเป็นช่วงเวลา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 119.67 ได้รับการอบรมในช่วง พ.ศ. 2531-2535 ลำดับรองลงมา ร้อยละ 53.01 ได้รับการอบรมในช่วง พ.ศ. 2520-2525 และร้อยละ 39.89 ได้รับการอบรมในช่วง พ.ศ. 2526-2530

จำนวนวันที่ได้รับการอบรม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 56.83 ได้รับการอบรมจำนวน 1 วัน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 51.37 ได้รับการอบรมจำนวน 2 วัน ร้อยละ 50.27 ได้รับการอบรมจำนวน 3 วัน ร้อยละ 21.86 ได้รับการอบรมจำนวน 5 วัน และร้อยละ 4.92 ได้รับการอบรมจำนวน 4 วัน

หน่วยงานที่จัดอบรม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 78.69 ได้รับการอบรมจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ลำดับรองลงมา ร้อยละ 71.58 ได้รับการอบรมจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ร้อยละ 25.68 ได้รับการอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ร้อยละ 3.28 ได้รับการอบรมจากวิทยาลัยครู และร้อยละ 1.09 ได้รับการอบรมจากมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ครูวิชาการโรงเรียน จำแนกตามเพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งครูวิชาการโรงเรียน และประสบการณ์การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

สถานภาพ/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	174	58.39
หญิง	124	41.61
2. วุฒิสูงสุดทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	41	13.76
ปริญญาตรี	248	83.22
สูงกว่าปริญญาตรี	9	3.02
3. อายุราชการในตำแหน่งครูวิชาการโรงเรียน		
1-5 ปี	149	50.00
6-10 ปี	94	31.54
11-15 ปี	36	12.08
16-20 ปี	12	4.03
มากกว่า 20 ปี	7	2.35
4. การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนา		
ไม่เคย	119	39.93
เคย	179	60.07
5. จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนา (n = 179)		
จำนวน 1 ครั้ง	60	33.52
จำนวน 2 ครั้ง	37	20.67
จำนวน 3 ครั้ง	25	13.97
จำนวน 4 ครั้ง	22	12.29

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ/ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
6. ปี พ.ศ. ที่ได้รับการอบรม โดยแบ่งเป็นช่วงเวลา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ.ศ. 2520-2525	47	26.26
พ.ศ. 2526-2530	65	36.31
พ.ศ. 2531-2535	205	114.53
7. จำนวนวันที่ได้รับการอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1 วัน	70	39.11
2 วัน	68	37.99
3 วัน	79	44.13
4 วัน	27	15.08
5 วัน	46	25.70
8. หน่วยงานที่จัดอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	18	10.06
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	75	41.90
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	153	85.47
วิทยาลัยครู	25	13.97
มหาวิทยาลัย	5	2.79

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 58.39 เป็นชาย และร้อยละ 41.61 เป็นหญิง

วุฒิทางการศึกษา พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.22 มีวุฒิปริญญาตรี ลำดับรองลงมา ร้อยละ 13.76 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 3.02 มีวุฒิส่งกว่าปริญญาตรี

อายุราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูวิชาการโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งในช่วงเวลา 1-5 ปี ลำดับรองลงมา ร้อยละ 31.54 ปฏิบัติหน้าที่ 6-10 ปี ร้อยละ 12.08 ปฏิบัติหน้าที่ 11-15 ปี ร้อยละ 4.03 ปฏิบัติหน้าที่ 16-20 ปี และร้อยละ 2.35 ปฏิบัติหน้าที่มากกว่า 20 ปี

การได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 60.07 เคยได้รับการอบรม และร้อยละ 39.93 ไม่เคยได้รับการอบรม

ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่เคยได้รับการอบรม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.52 ได้รับการอบรม 1 ครั้ง ลำดับรองลงมา ร้อยละ 20.67 ได้รับการอบรมจำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 13.97 ได้รับการอบรมจำนวน 3 ครั้ง และร้อยละ 12.29 ได้รับการอบรม จำนวน 4 ครั้ง

ปี พ.ศ. ที่ได้รับการอบรม โดยแบ่งเป็นช่วงเวลาพบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 114.53 ได้รับการอบรมในช่วงปี พ.ศ. 2531-2535 ลำดับรองลงมา ร้อยละ 36.31 ได้รับการอบรมในช่วงปี พ.ศ. 2526-2530 และร้อยละ 26.26 ได้รับการอบรมในช่วงปี พ.ศ. 2520-2525

จำนวนวันที่ได้รับการอบรม พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 44.13 ได้รับการอบรมจำนวน 3 วัน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 39.11 ได้รับการอบรมจำนวน 1 วัน ร้อยละ 37.99 ได้รับการอบรมจำนวน 2 วัน ร้อยละ 25.70 ได้รับการอบรมจำนวน 5 วัน และร้อยละ 15.08 ได้รับการอบรมจำนวน 4 วัน

หน่วยงานที่จัดอบรม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.47 ได้รับการอบรมจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 41.90 ได้รับการอบรมจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ร้อยละ 13.97 ได้รับการอบรมจากวิทยาลัยครู ร้อยละ 10.06 ได้รับการอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และร้อยละ 2.79 ได้รับการอบรมจากมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านนโยบาย การสนับสนุน และการนิเทศติดตาม ผลการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ตามรายละเอียดข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/กิ่งอำเภอ และข้อมูลจาก แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการใช้อำตร้อยละเป็นรายชื่อและเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตาราง ประกอบคำบรรยาย

ตารางที่ 5 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/ กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน/โครงการ ที่สนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

นโยบาย แผนงาน/โครงการ	จำนวน (N = 25)	ร้อยละ
1. ท่านเคยได้รับนโยบายสนับสนุนให้โรงเรียนได้นำ ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่เคย	5	20.00
- เคย	20	80.00
ถ้าเคย ได้รับนโยบายจากหน่วยงานใด (n=20)		
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	11	55.00
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	12	60.00
- สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	7	35.00
2. หน่วยงานมีแผนงาน/โครงการสนับสนุนการนำภูมิปัญญา- ชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่มี	6	24.00
- มี	19	76.00
ถ้ามี เป็นแผนงาน/โครงการลักษณะอย่างไร (n=19)		
- แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี	1	5.26
- แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี	5	26.32
- แผนปฏิบัติงานประจำปี	13	68.42

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 เคยได้รับนโยบายสนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 20.00 ไม่เคยได้รับนโยบายสนับสนุน

ในจำนวนของศึกษานิเทศก์ที่เคยได้รับนโยบาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ได้รับนโยบายจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ลำดับรองลงมา ร้อยละ 55.00 ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และร้อยละ 35.00 ได้รับจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีแผนงาน/โครงการ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.00 มีแผนงาน/โครงการ และร้อยละ 24.00 ไม่มีแผนงาน/โครงการ

ในจำนวนของหน่วยงานที่มีแผนงาน/โครงการ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.42 เป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี ลำดับรองลงมา ร้อยละ 26.32 เป็นแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี และร้อยละ 5.26 เป็นแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับนโยบายและแผนงาน/โครงการที่สนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

ความคิดเห็น นโยบาย แผนงาน/โครงการ	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 298)	
1. ท่าน เห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่เห็นด้วย	9	3.02
- เห็นด้วย	289	96.98
<u>ถ้าเห็นด้วย มีเหตุผลอย่างไร (n = 289)</u>		
- เพราะสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น	259	89.62
- เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	231	79.93
- เพราะโรงเรียนจะได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง	160	55.36
- เพราะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	236	81.66
- เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ และถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลัง	214	74.05
- เพราะจะสามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่ครูผู้สอนขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ได้	241	83.39
2. ท่านเคยได้รับนโยบายจากหน่วยงานทางการศึกษาที่สนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่เคย	87	29.19
- เคย	211	70.81
<u>ถ้าเคย ได้รับนโยบายจากหน่วยงานใด (n = 211)</u>		
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	131	62.09
- สำนักงานการศึกษาจังหวัด	139	65.88

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความคิดเห็น นโยบายน แผนงาน/โครงการ	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
- สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	151	71.56
3. โรงเรียนมีนโยบายนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่มี	54	18.12
- มี	244	81.88
<u>ถ้ามี</u> โรงเรียนดำเนินการอย่างไร (n = 244)		
- แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์สภาพและความต้องการของท้องถิ่น	106	43.44
- เชิญคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม	204	83.61
- สนับสนุนให้ครูไป เรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	116	47.54
- สนับสนุนให้ครูเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	171	70.08
- สนับสนุนด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวก	86	35.25
- จัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	45	18.44
4. โรงเรียนมีแผนงาน/โครงการในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่มี	74	24.83
- มี	224	75.17
<u>ถ้ามี</u> เป็นแผนงาน/โครงการลักษณะอย่างไร (n = 224)		
- แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี	36	16.07
- แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี	64	28.57
- แผนปฏิบัติงานประจำปี	193	86.16

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความคิดเห็น นโยบาย แผนงาน/โครงการ	จำนวน	ร้อยละ
(N = 298)		
5. การจัดทำแผนงาน/โครงการของโรงเรียนได้นำข้อมูลส่วนใดบ้างมาประกอบการพิจารณา		
- ความพร้อมของโรงเรียน	240	80.54
- ความต้องการของนักเรียน	179	58.39
- ความต้องการของครู	155	52.01
- ความต้องการของท้องถิ่น	232	77.85
- โครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมงานวิชาการ	217	72.82
- ลักษณะการสอนงานเลือก	206	69.13
- สื่อการเรียนการสอน	143	47.99
- จำนวนนักเรียน	104	34.90

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.89 เห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 3.02 ไม่เห็นด้วย โดยผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 89.62 ของผู้บริหารโรงเรียนที่เห็นด้วยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ลำดับรองลงมา ร้อยละ 83.39 เพราะจะสามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่ครูผู้สอนขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ได้ ร้อยละ 81.66 เพราะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ร้อยละ 79.93 เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ร้อยละ 74.05 เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ และถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลัง และร้อยละ 55.36 เพราะโรงเรียนจะได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง

นโยบายของหน่วยงานทางการศึกษาที่สนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.81 เคยได้รับนโยบาย และร้อยละ 29.19 ไม่เคยได้รับนโยบาย ในจำนวนของผู้บริหารโรงเรียนที่เคยได้รับนโยบายส่วนใหญ่ร้อยละ 71.56 ได้รับนโยบายจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 65.88 ได้รับนโยบายจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และร้อยละ 62.09 ได้รับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นโยบายของโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 81.88 มีนโยบายนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 18.12 ไม่มีนโยบายนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ในจำนวนของโรงเรียนที่มีนโยบายนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.61 ดำเนินการโดยเชิญคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร้อยละ 70.08 สนับสนุนให้ครูเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมา ร้อยละ 47.54 สนับสนุนให้ครูไปเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 43.44 แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาข้อมูล วิเคราะห์สภาพและความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 35.25 ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวก และร้อยละ 18.44 จัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

แผนงาน/โครงการของโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 75.17 มีแผนงาน/โครงการ และร้อยละ 24.33 ไม่มีแผนงาน/โครงการ ในจำนวนของโรงเรียนที่มีแผนงาน/โครงการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 86.16 เป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี ลำดับรองลงมา ร้อยละ 28.57 เป็นแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี และร้อยละ 16.07 เป็นแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี

ข้อมูลที่ทางโรงเรียนใช้ประกอบพิจารณาการจัดทำแผนงาน/โครงการ พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.54 พิจารณาถึงความพร้อมของโรงเรียน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 77.85 พิจารณาความพร้อมของท้องถิ่น ร้อยละ 72.82 โครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมงานวิชาการ ร้อยละ 69.13 ลักษณะการสอนงานเลือก ร้อยละ 58.39 ความต้องการของนักเรียน ร้อยละ 52.01 ความต้องการของครู ร้อยละ 47.99 สื่อการเรียนการสอน และร้อยละ 34.90 พิจารณาถึงจำนวนนักเรียน

ตารางที่ 7 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/
กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับการสนับสนุน การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรใน
โรงเรียนประถมศึกษา

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 25)	ร้อยละ
1. ท่านเคยร่วมมือและสนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่เคย	2	8.00
- เคย	23	92.00
<u>ถ้าเคย</u> สนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการอย่างไร (n=23)		
- ให้โรงเรียนนำนักเรียนไปศึกษาหรือร่วมกิจกรรมตาม แหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	14	60.87
- ให้โรงเรียนนำกิจกรรมภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดการ เรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	10	43.48
- ให้โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านให้มีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	21	91.30
2. การพัฒนาหลักสูตรได้สนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้าน ในกลุ่มใดมาใช้ (n = 23)		
- กลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ	5	21.74
- กลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี	13	56.52
- กลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น	23	100
- กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน	12	52.17
3. สนับสนุนให้โรงเรียนได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ในลักษณะใด (n = 23)		
- การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	21	91.30
- การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา	7	30.43
- การจัดเนื้อหาวิชา/รายวิชาใหม่	7	30.43
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน	10	43.48

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 25)	ร้อยละ
4. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านที่โรงเรียนเชิญมามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ (n = 23)		
- ปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน	6	26.09
- ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน	23	100
- พระสงฆ์	12	52.17
- ผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า	11	47.83
- ผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ	6	26.09
5. สนับสนุนให้โรงเรียนได้นำส่วนใดของกิจกรรมของภูมิปัญญา ชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร (n = 23)		
- แนวคิด	8	34.78
- หลักการ	9	39.13
- กระบวนการ	14	60.87
- ภาคทฤษฎี	6	26.09
- ภาคปฏิบัติ	23	100

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์การประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ 92.00 เคยร่วมมือ และสนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 8.00 ไม่เคยร่วมมือ และสนับสนุน

ในจำนวนของศึกษานิเทศก์ที่เคยร่วมมือและสนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.30 ให้โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมา ร้อยละ 60.87 ให้

โรงเรียนนำนักเรียนไปศึกษาและร่วมกิจกรรมตามแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และร้อยละ 43.48 ให้โรงเรียนนำกิจกรรมภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรด้วยตนเอง

การนำกลุ่มของภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 สนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่นมาใช้พัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมา ร้อยละ 56.52 สนับสนุนให้นำกลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีมาใช้ ร้อยละ 52.17 สนับสนุนให้นำกลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้านมาใช้ และร้อยละ 21.74 สนับสนุนให้นำกลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ มาใช้พัฒนาหลักสูตร

ลักษณะการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.30 สนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ลำดับรองลงมา ร้อยละ 43.48 นำมาใช้ในลักษณะพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และร้อยละ 30.43 นำมาใช้ในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาวิชา/รายวิชาใหม่

ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 สนับสนุนให้เชิญ ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 52.17 นิมนต์พระสงฆ์ ร้อยละ 47.83 เชิญผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า ร้อยละ 26.09 เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้านกับผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

ลักษณะกิจกรรมของภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำมาใช้ พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 สนับสนุนให้นำภาคปฏิบัติมาใช้ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 60.87 ให้นำกระบวนการ ร้อยละ 56.00 ให้นำหลักการ ร้อยละ 34.78 ให้นำแนวคิด และร้อยละ 26.00 ให้นำภาคทฤษฎีมาใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
1. ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (n = 1)		
- ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร	1	100
- ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น	1	100
- จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น	-	-
- ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	-	-
- จัดประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแก่ สปอ./สปก. หรือประธานกลุ่ม ครูวิชาการกลุ่ม หรือผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	-	-
- ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	1	100
- ส่งเสริมการใช้หลักสูตรโดยการเป็นวิทยากรหรือให้คำปรึกษา	1	100
- สรุปรายงานผลและเผยแพร่ผลการพัฒนาหลักสูตร	-	-
2. ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ (n = 24)		
- จัดประชุม อบรม สัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	22	91.66
- ให้คำปรึกษา สาธิต แนะนำเรื่องการใช้หลักสูตรแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	20	83.33
- ติดตามผลการใช้หลักสูตร	24	100
- ร่วมมือกับ สปอ. กลุ่มโรงเรียน ผลิตเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน	18	75.00
- ร่วมกับ สปจ. กลุ่มโรงเรียน โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น	12	50.00

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า

ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายพัฒนางานวิชาการ
ได้ปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์/
ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร และส่งเสริมการใช้หลักสูตร
โดยการเป็นวิทยากรหรือให้คำปรึกษา และไม่ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หรือ
พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จัดประชุมอบรม
สัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร สรุปรายงานผล และเผยแพร่ผลพัฒนาหลักสูตร

ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนา
งานวิชาการ ได้ปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่ร้อยละ 100 เกี่ยวกับการประชุม อบรม สัมมนา
ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ค่าตัวรองลงมา ร้อยละ 80.33 ให้คำปรึกษา สาธิต แนะนำ
การใช้หลักสูตรแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ร้อยละ 75.00 ร่วมมือกับ สปจ. กลุ่มโรงเรียน
ผลิตเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน และร้อยละ 50.00 ร่วมมือกับ สปจ. กลุ่มโรงเรียน
โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
(N = 298)		
1. โรงเรียนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาสนับสนุนการบริหารงานการศึกษาในงานอะไรบ้าง		
- งานวิชาการ	238	79.87
- งานบุคลากร	105	35.23
- งานอาคารสถานที่	190	63.76
- งานธุรการและการเงิน	50	16.78
- งานกิจการนักเรียน	205	68.79
- งานความสัมพันธ์กับชุมชน	267	89.60
2. โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มใดบ้างมาใช้พัฒนาหลักสูตร		
- กลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ	121	40.60
- กลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี	230	77.18
- กลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น	269	90.27
- กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน	141	47.32
3. โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะใดบ้าง		
- การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	271	90.93
- การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา	112	37.58
- การจัดเนื้อหา/รายวิชาใหม่	73	24.50
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน	144	48.32

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 298)	
4. โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร โดยใช้กระบวนการหรือวิธีการใด		
- โรงเรียนนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรเอง	105	35.23
- โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	222	74.50
- โรงเรียนนำเด็กไปศึกษาและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	169	56.71
5. โรงเรียนสนับสนุนให้ครูเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านประเภทใดให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร		
- ปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน	100	33.56
- ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน	263	88.26
- พระสงฆ์	172	57.72
- ผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า	130	43.62
- ผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ	73	24.50
6. โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำส่วนใดของกิจกรรมของภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร		
- แนวคิด	130	43.62
- หลักการ	103	34.56
- กระบวนการ	135	45.30
- ภาคทฤษฎี	61	20.47
- ภาคปฏิบัติ	272	91.28

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่าโรงเรียนได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้สนับสนุนการบริหารงานการศึกษาของโรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.60 นำมาสนับสนุนงานความสัมพันธ์กับชุมชน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 79.87 งานวิชาการ ร้อยละ 68.79 งานกิจการนักเรียน ร้อยละ 63.76 งานอาคารสถานที่ ร้อยละ 35.23 งานบุคลากร และร้อยละ 16.78 นำมาสนับสนุนงานธุรการและการเงิน

โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มต่าง ๆ มาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 90.27 นำภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่นมาใช้ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 77.18 นำภูมิปัญญาชาวบ้าน กลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ร้อยละ 47.32 นำภูมิปัญญาชาวบ้าน กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน และร้อยละ 40.60 นำภูมิปัญญาชาวบ้าน กลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ มาใช้พัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 90.93 นำมาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม ลำดับรองลงมา ร้อยละ 48.32 นำมาใช้ในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 37.58 นำมาใช้ในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา และร้อยละ 24.50 นำมาใช้ในลักษณะการจัดเนื้อหา/รายวิชาใหม่

โรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.50 โดยวิธีการเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมา ร้อยละ 56.71 นำเด็กไปศึกษาและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 35.23 โรงเรียนนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรด้วยตนเอง

ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านที่โรงเรียนเชิญมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.26 เชิญช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 57.72 นิมนต์พระสงฆ์ ร้อยละ 43.62 เชิญผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า ร้อยละ 33.56 เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน และร้อยละ 24.50 เชิญผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ

ลักษณะกิจกรรมของภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำมาใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.28 นำภาคปฏิบัติมาใช้ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 45.30 นำกระบวนการมาใช้ ร้อยละ 43.62 นำแนวคิดมาใช้ ร้อยละ 34.56 นำหลักการมาใช้ และร้อยละ 20.47 นำภาคทฤษฎีมาใช้

ตารางที่ 10 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 25)	
1. ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนประถมศึกษาให้ประสบความสำเร็จดียิ่งขึ้นอย่างไรบ้าง		
- จัดประชุม อบรม สัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน	18	72.00
- จัดประชุม เชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร	19	76.00
- ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ	20	80.00
- กำหนดแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานไว้ให้เด่นชัด	15	60.00
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงาน ยกย่องเชิดชู เกียรติภูมิปัญญาชาวบ้านที่สนับสนุนโรงเรียนจนเกิดผลดี	17	68.00
- สสำรวจแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและขอความร่วมมือ	15	60.00
- ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา ไปศึกษาดูงานและ เรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	16	64.00
- ส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ได้ร่วมมือและ แลกเปลี่ยนความรู้ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นมา ใช้พัฒนาหลักสูตร	23	92.00

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดและศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้เสนอแนะวิธีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.00 เห็นว่าควรส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ได้ร่วมมือและแลกเปลี่ยน ความรู้ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมาร้อยละ 80.00 เห็นว่าควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ร้อยละ 76.00 ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 72.00 ควรจัดประชุม อบรม สัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากรที่ เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 68.00 ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติงาน ยกย่อง เชิดชูเกียรติภูมิปัญญาชาวบ้านที่สนับสนุนโรงเรียนจนเกิดผลดี ร้อยละ 64.00 ควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาไปศึกษาดูงานและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และ ร้อยละ 60.00 เห็นว่าควรสำรวจแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และขอความร่วมมือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
1. ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นอย่างไร		
- จัดประชุม อบรม สัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน	236	79.19
- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร	183	61.41
- ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ	220	73.83
- กำหนดแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานไว้ให้เด่นชัด	211	70.81
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงาน ยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาชาวบ้านที่สนับสนุนโรงเรียนจนเกิดผลดี	227	76.17
- สืบหาแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและขอความร่วมมือ	197	66.17
- ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาไปศึกษาดูงานและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	222	74.50
- ส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนได้ร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้พัฒนาหลักสูตร	228	76.51

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะวิธีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.19 เห็นว่าควรจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 76.51 ควรส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนได้ร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 76.17 ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงาน ยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาชาวบ้านที่สนับสนุนโรงเรียนจนเกิดผลดี ร้อยละ 74.50 ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาไปศึกษาดูงานและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 73.83 ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ร้อยละ 70.81 ควรกำหนดแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานไว้ให้เด่นชัด ร้อยละ 66.11 ควรสำรวจแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและขอความร่วมมือ และร้อยละ 61.41 ควรจะประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานนิเทศติดตามผลการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

ปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศติดตามผล	จำนวน (N = 25)	ร้อยละ
1. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และนิเทศติดตามผลการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง		
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	13	52.00
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	11	44.00
- ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย	4	16.00
- งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ	20	80.00
- ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ	15	60.00
2. การนิเทศติดตามผลพบว่าโรงเรียนประสบปัญหาอย่างไรบ้าง		
- โรงเรียนไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น	12	48.00
- โรงเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้	9	36.00
- โรงเรียนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	5	20.00
- โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย	4	16.00
- บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	12	48.00
- บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	10	40.00
- บุคลากรมีภารกิจมากจึงไม่มีเวลาดำเนินการในเรื่องนี้	13	52.00
- โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ	14	56.00

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ศึกษานิเทศก์ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่นี้เทศติดตามผลการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.00 ประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณไม่เพียงพอ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 60.00 ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ ร้อยละ 52.00 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 44.00 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 16.00 ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย

จากการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนา หลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 56.00 ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณสนับสนุน ไม่เพียงพอ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 52.00 บุคลากรในโรงเรียนมีภารกิจมากจึงไม่มีเวลาดำเนิน การ ร้อยละ 48.00 โรงเรียนไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นกับ บุคลากรในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 40.00 บุคลากร ในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 36.00 โรงเรียนไม่เห็น ความสำคัญและไม่เห็นความจำเป็นที่จะนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ร้อยละ 20.00 โรงเรียนไม่มี แหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และร้อยละ 16.00 โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานด้านนโยบาย การสนับสนุน และการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านนโยบายและการสนับสนุน	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 298)	
1. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ควบคุมนโยบายและสนับสนุนนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง		
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	53	17.79
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	59	19.80
- ไม่เคยได้รับการนิเทศจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	121	40.60
- ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย	84	28.19
- งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ	241	80.87
- ไม่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	35	11.74
2. โรงเรียนประสบปัญหาในการดำเนินงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรอย่างไรบ้าง		
- โรงเรียนไม่ได้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น	85	28.52
- บุคลากรในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร	111	37.285
- บุคลากรในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	84	28.19
- บุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการในเรื่องนี้	158	53.02
- โรงเรียนไม่มีข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	93	31.21
- โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ	167	56.04

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านนโยบายและการสนับสนุน	จำนวน (N = 298)	ร้อยละ
- การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนปฏิบัติยุ่งยากและใช้เวลามาก	67	22.48
- โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย	61	20.47
- เจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านบางคนขาดความรู้ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	185	62.08

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประสบปัญหาในการควบคุม สนับสนุน และนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.87 เกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 40.60 ไม่เคยได้รับการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 28.19 ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย ร้อยละ 19.80 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 17.79 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน และร้อยละ 11.74 ไม่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน

โรงเรียนประสบปัญหาในการดำเนินงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 62.08 มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน บางคนขาดความรู้ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมา ร้อยละ 56.04 โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ร้อยละ 53.02 บุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ ร้อยละ 37.25 บุคลากรในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 31.21 โรงเรียนไม่มีแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 28.52 โรงเรียนไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 28.19 บุคลากรในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 22.48 การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนยุ่งยากและใช้เวลามาก และร้อยละ 20.47 โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย

ตอนที่ 3 เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ตามรายละเอียดข้อมูลจากแบบสอบถามครูวิชาการโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการใช้อำยละเอียดเป็นรายข้อและเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ตารางที่ 14 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับความคิดเห็นและสภาพการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

ความคิดเห็นและสภาพการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่ (n = 298)		
- ไม่เห็นด้วย	3	1.01
- เห็นด้วย	295	98.99
<u>ถ้าเห็นด้วย มีเหตุผลอย่างไร (n = 295)</u>		
- เพราะสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น	251	85.08
- เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	235	79.66
- เพราะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	255	76.27
- เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นควรถูกอนุรักษ์ไว้และถ่ายทอดให้รุ่นลูกรุ่นหลาน	206	69.83
- เพราะจะสามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่ครูผู้สอนขาดทักษะความรู้และประสบการณ์	246	83.38
2. ท่านนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรหรือไม่		
- ไม่ใช้	22	7.38
- ใช้	276	92.62

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นและสภาพการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
ถ้าใช้ ท่านนำภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มใดมาใช้ (n = 276)		
- กลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ	135	48.91
- กลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี	202	73.19
- กลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น	237	85.87
- กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน	77	27.90
3. วิธีที่ท่านนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ท่านปฏิบัติ อย่างไร (n = 276)		
- โรงเรียนนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรเอง	91	32.97
- โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	218	78.99
- โรงเรียนนำเด็กไปศึกษาและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญา ชาวบ้าน	152	55.07
4. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทางโรงเรียนเชิญมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรได้แก่ บุคคลประเภทใด ((n = 276)		
- ปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน	78	28.26
- ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน	248	89.86
- พระสงฆ์	156	56.52
- ผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า	128	46.38
- ผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ	40	14.49

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 98.99 เห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 1.01 ไม่เห็นด้วย ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่เห็นด้วยส่วนใหญ่ร้อยละ 85.08 ให้เหตุผลว่าเพราะต้องการให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ลำดับรองลงมาร้อยละ 83.39 เพราะสามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่ครูผู้สอนขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ ร้อยละ 79.66 เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ร้อยละ 76.27 เพราะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (พ.ศ. 2533) ร้อยละ 69.83 เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นควรอนุรักษ์ไว้และถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลัง และร้อยละ 49.49 เพราะโรงเรียนจะได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.62 ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 7.38 ไม่ได้นำมาใช้ ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่ได้นำมาใช้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.87 ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่นมาใช้พัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมาร้อยละ 73.19 ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีมาใช้ ร้อยละ 48.91 ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ มาใช้ และร้อยละ 27.90 ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้าน กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้านมาใช้

วิธีปฏิบัติในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูวิชาการส่วนใหญ่ร้อยละ 78.89 ใช้วิธีเชิญเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมา ร้อยละ 55.07 นำเด็กไปศึกษาเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และร้อยละ 32.97 โรงเรียนนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรด้วยตนเอง

ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านที่เชิญมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.86 เชิญช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 56.52 นิมนต์พระสงฆ์ ร้อยละ 46.38 เชิญผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า ร้อยละ 28.26 เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน และร้อยละ 44.49 เชิญผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ

ตารางที่ 15 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการนำกลุ่มของภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมาใช้พัฒนาหลักสูตร โดยจำแนกเป็นเรื่อง ระดับชั้น และกลุ่มประสบการณ์

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 276)	
1. ท่านนำภูมิปัญญาชาวบ้าน <u>กลุ่มที่ 1</u> คือ ความคิด ความเชื่อ มาใช้		
ในเรื่องอะไร ระดับชั้นใด และกลุ่มประสบการณ์ใด		
เรื่อง - ความเชื่อแบบพิธีพุทธ	177	64.13
- ความเชื่อแบบพิธีพราหมณ์	55	19.93
- ความเชื่อแบบผี	20	7.25
- ความเชื่อส่วนบุคคล	46	16.67
ระดับชั้น - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	118	42.75
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	106	38.41
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	124	44.93
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	141	51.09
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	161	58.33
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	160	57.97
กลุ่มประสบการณ์		
- วิชาภาษาไทย	55	19.92
- วิชาคณิตศาสตร์	10	3.62
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	129	46.74
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	145	52.54
- กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	45	16.30
- กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	22	7.97

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
2. ทำนนำภูมิปัญญาชาวบ้าน <u>กลุ่มที่ 2</u> ศิลปะ วัฒนธรรมและ ขนบธรรมเนียมประเพณี มาใช้ในเรื่องอะไร ระดับชั้นใด และกลุ่มประสบการณ์ใด		
เรื่อง		
- ศิลปะการละเล่นพื้นเมือง	132	47.83
- ศิลปะดนตรีพื้นเมือง	117	42.39
- ศิลปะการแกะสลักและการหล่อ	39	14.13
- วัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น	155	56.16
- ประเพณีในสิบสองเดือน	127	46.01
ระดับชั้น		
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	93	33.70
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	92	33.33
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	109	39.50
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	149	53.99
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	191	69.20
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	185	67.03
กลุ่มประสบการณ์		
- วิชาภาษาไทย	47	17.03
- วิชาคณิตศาสตร์	14	5.07
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	123	46.38
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	186	67.39
- กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	69	25.00
- กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	18	6.52

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ประเภทการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
3. ทำนนำภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพ มาใช้ ในเรื่องอะไร ระดับชั้นใด และกลุ่มประสบการณ์ใด		
เรื่อง - การทอผ้าไหม	14	5.07
- การทอผ้าฝ้าย	22	7.97
- การทอผ้าด้วยกี่กระตุก	25	9.06
- การทอผ้าซิดด้วยก้นเมือง	19	6.88
- การทำหมอนซิด	14	5.07
- การจักสานไม้ไผ่	184	66.67
- การสาน	159	57.61
- การทอเสื่อ	66	23.91
- การทำไม้กวาด	113	40.94
- เครื่องปั้นดินเผา	17	6.16
- การตีเหล็ก	6	2.17
- การเกษตร	139	50.36
ระดับชั้น - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	25	9.06
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	26	9.06
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	57	20.65
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	105	38.04
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	209	75.72
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	236	85.50
กลุ่มประสบการณ์		
- วิชาภาษาไทย	12	4.35
- วิชาคณิตศาสตร์	7	2.54

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	42	15.22
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	43	15.58
- กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	227	82.25
- กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	43	15.58
4. ทำนนำภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติและเทคโนโลยี		
ชาวบ้านมาใช้ในเรื่องใด ระดับชั้นใด และกลุ่มประสบการณ์ใด		
เรื่อง - เทคโนโลยีการหล่อโลหะทองเหลือง	2	0.72
- ช่างฟาดข้าว	13	4.71
- การปลูกพืชแบบเกษตรธรรมชาติ	99	35.87
- การทอผ้าเข้่านาแบบกาลักน้ำ	16	5.80
- การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ	33	11.96
- การประดิษฐ์เครื่องดนตรี	15	5.743
- การเลี้ยงสัตว์ให้โตเร็ว	89	32.25
ระดับชั้น - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	19	6.88
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	18	6.52
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	39	14.13
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	61	22.10
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	117	42.39
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	122	44.20
กลุ่มประสบการณ์		
- วิชาภาษาไทย	8	2.90
- วิชาคณิตศาสตร์	2	0.72

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	40	14.49
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	19	6.88
- กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	125	45.29
- กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	24	8.70

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านทั้ง 4 กลุ่ม นำมาใช้ในเรื่องต่าง ๆ ระดับชั้นต่าง ๆ และกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ

เรื่องที่น่ามาใช้ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.13 เกี่ยวกับความเชื่อแบบวิถีพุทธ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 19.93 เกี่ยวกับความเชื่อแบบพืชรากหมี่ ร้อยละ 16.67 เกี่ยวกับความเชื่อส่วนบุคคล ร้อยละ 7.25 เกี่ยวกับความเชื่อแบบผี

ระดับชั้นที่น่ามาใช้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.33 นำมาใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลำดับรองลงมา ร้อยละ 57.97 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 51.09 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 44.93 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 42.75 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และร้อยละ 38.41 นำมาใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มประสบการณ์ที่น่ามาใช้ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.54 นำมาใช้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ลำดับรองลงมา ร้อยละ 46.74 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 19.92 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 16.30 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ร้อยละ 7.97 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ และร้อยละ 3.62 วิชาคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

เรื่องที่น่าสนใจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.10 เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ลำดับรองลงมาร้อยละ 47.83 เกี่ยวกับศิลปะการเล่นพื้นเมือง ร้อยละ 46.01 ประเพณีต่าง ๆ ในสิบสองเดือน ร้อยละ 42.39 ศิลปะดนตรีพื้นเมือง และร้อยละ 14.13 ศิลปะการแกะสลักและการหล่อ

ระดับชั้นที่น่าสนใจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.20 นำมาใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลำดับรองลงมา ร้อยละ 67.03 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 53.99 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 39.50 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 33.70 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และร้อยละ 33.33 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มประสบการณ์ที่น่าสนใจส่วนใหญ่ร้อยละ 67.39 นำมาใช้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ลำดับรองลงมา ร้อยละ 46.38 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 25.00 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ร้อยละ 17.03 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 6.52 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ และร้อยละ 5.07 วิชาคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพในท้องถิ่น

เรื่องที่น่าสนใจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 เกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 57.61 การสาน ร้อยละ 50.36 การเกษตร ร้อยละ 40.94 การทำไม้กวาด ร้อยละ 23.91 การทอเสื่อ ร้อยละ 9.06 การทอผ้าด้วยกี่กระตุก ร้อยละ 7.97 การทอผ้าฝ้าย ร้อยละ 6.88 การทอผ้าซิดด้วยกี่พื้นเมือง ร้อยละ 6.16 เครื่องปั้นดินเผา ร้อยละ 5.07 การทอผ้าไหมกับการทำหมอนชนิด และร้อยละ 2.17 การตีเหล็ก

ระดับชั้นที่น่าสนใจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.50 นำมาใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลำดับรองลงมา ร้อยละ 75.72 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 85.04 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 20.65 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 9.42 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 9.06 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มประสบการณ์ที่น่าสนใจส่วนใหญ่ร้อยละ 82.25 นำมาใช้ในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 15.58 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ร้อยละ 15.22 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 4.35 กลุ่มวิชาภาษาไทย และร้อยละ 2.54 วิชาคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน

เรื่องที่น่าสนใจส่วนใหญ่ร้อยละ 35.87 การปลูกพืชแบบเกษตรธรรมชาติ ลำดับรองลงมาร้อยละ 32.25 การเลี้ยงสัตว์โตเร็ว ร้อยละ 11.96 การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ ร้อยละ 5.80 การท่อน้ำเข้านาแบบกาดักน้ำ ร้อยละ 5.43 การประดิษฐ์เครื่องดนตรี ร้อยละ 4.71 สางพาดข้าว และร้อยละ 0.72 เทคโนโลยีการหล่อโลหะทองเหลือง

ระดับชั้นที่น่าสนใจส่วนใหญ่ร้อยละ 44.20 นำมาใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลำดับรองลงมาร้อยละ 42.39 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 22.10 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 14.13 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 6.88 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และร้อยละ 6.52 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มประสบการณ์ที่น่าสนใจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.29 นำมาใช้ในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ลำดับรองลงมาร้อยละ 14.49 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 8.70 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ร้อยละ 6.88 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ร้อยละ 2.90 วิชาภาษาไทย และร้อยละ 0.72 วิชาคณิตศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน
มาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ

ลักษณะการพัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
1. ท่านนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะอย่างไรบ้าง		
- การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	246	89.13
- การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา	108	39.13
- การจัดทำเนื้อหาวิชา/รายวิชาใหม่	39	14.13
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน	112	40.58
2. ท่านพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ท่านได้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง		
- ศึกษาสภาพและความต้องการของท้องถิ่น	240	85.96
- ศึกษาหลักสูตรแม่บท	134	48.55
- จัดทำแผนการสอน	171	61.96
3. ท่านพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหา ท่านได้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง		
- ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและคาบเวลาเรียนที่ กำหนดไว้ในคำอธิบายในหลักสูตรแม่บท	176	63.77
- กำหนดรายละเอียดเนื้อหาที่จะลด/เพิ่มหรือปรับ	139	50.36
- จัดเนื้อหาเข้าในโครงสร้างของแต่ละกลุ่มประสบการณ์/ รายวิชา	144	52.17
- จัดทำแผนการสอน	141	51.09
- จัดกิจกรรมการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล	159	57.61

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ลักษณะการพัฒนาหลักสูตร	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
4. ทำนพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ทำนได้ปฏิบัติอย่างไร		
- ศึกษาจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์และโครงสร้าง ของกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์จากหลักสูตรแม่บท	139	50.36
- ศึกษาสภาพความต้องการของท้องถิ่น	153	55.43
- กำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา/รายวิชา	105	38.04
- กำหนดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่กำหนด	120	43.48
- จัดทำรายละเอียดอธิบายรายวิชาโดยระบุแนวการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาและจุดประสงค์ การเรียนรู้	106	38.41
- จัดทำเอกสารรายละเอียดการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล	100	36.23
5. ทำนพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ทำนได้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง		
- ปรับสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่แล้ว	204	73.91
- จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่	162	58.70

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ และได้มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.13 นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับปรุงกิจกรรม การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ลำดับรองลงมาร้อยละ 40.58 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 39.13 การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดในเนื้อหา และร้อยละ 14.13 จัดทำเนื้อหาวิชา/ รายวิชาใหม่

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.96 ใช้วิธีศึกษาสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 61.96 จัดทำแผนการสอน และร้อยละ 48.55 ศึกษาหลักสูตรแม่บท

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.77 ใช้วิธีศึกษาจุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในคำอธิบายหลักสูตร แม่บท ร้อยละ 57.61 จัดกิจกรรมการสอน สื่อการสอน และวัดผลประเมินผล ร้อยละ 59.17 จัดเนื้อหาเข้าในโครงสร้างของแต่ละกลุ่มประสบการณ์/รายวิชา ร้อยละ 51.09 จัดทำแผนการสอน และร้อยละ 50.36 กำหนดรายละเอียดเนื้อหาที่จะลด/เพิ่ม หรือปรับ

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.43 ใช้วิธีศึกษาสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 50.36 ศึกษาจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ และโครงสร้างของกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ จากหลักสูตรแม่บท ร้อยละ 43.48 กำหนดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่กำหนด ร้อยละ 40.22 กำหนดเนื้อหาความรู้ ทักษะที่จะให้เรียน ร้อยละ 38.41 จัดทำรายละเอียดอธิบายรายวิชาโดยระบุแนวการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ร้อยละ 38.04 กำหนดจุดประสงค์ของ เนื้อหาวิชา/รายวิชา และร้อยละ 36.23 จัดทำเอกสารรายละเอียดการเรียนการสอนและการ วัดผลประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.91 ใช้ วิธีปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่แล้ว และร้อยละ 58.70 จัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่

ตารางที่ 17 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน
มาใช้พัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ

ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละลักษณะ	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
1. การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม ท่านมีปัญหาหรือไม่		
- ไม่มี	100	36.23
- มี	176	63.77
<u>ถ้ามี</u> ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง (n = 176)		
- ไม่ได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและ ความต้องการของท้องถิ่น	62	35.23
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น	51	28.98
- ไม่ได้ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแม่บท	29	16.48
- ศึกษาหลักสูตรแม่บทแต่ไม่เข้าใจในรายละเอียดในการ ดำเนินงาน	65	39.93
- ไม่ได้ทำแผนการสอน	40	22.72
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน	39	22.16
- ได้จัดทำแผนการสอนแต่ไม่มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของ แผนการสอน	83	47.16
2. การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหา ท่านมีปัญหาหรือไม่		
- ไม่มี	122	44.20
- มี	154	55.80

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละลักษณะ	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
ถ้ามี ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง (n = 154)		
- ไม่ได้ศึกษารายละเอียดของจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาเรียนในหลักสูตรแม่บท	33	21.43
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างหรือเพิ่มหรือลดรายละเอียดเนื้อหา	73	47.40
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน	27	17.40
- ไม่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาได้อย่างมีคุณภาพ	108	70.13
3. การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการจัดทำเนื้อหาวิชา/รายวิชาใหม่		
ท่านมีปัญหาหรือไม่		
- ไม่มี	136	49.28
- มี	129	46.74
ถ้ามี ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง (n = 129)		
- ไม่ได้ศึกษารายละเอียด จุดหมาย จุดประสงค์ และโครงสร้างของกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรแม่บท	38	29.45
- ไม่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น	56	43.41
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเขียนเนื้อหา จุดประสงค์ การเรียนรู้และการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนและการวัดผลประเมินผล	83	64.34

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละลักษณะ	จำนวน (N = 276)	ร้อยละ
4. การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ท่านมีปัญหาหรือไม่		
- ไม่มี	97	35.14
- มี	179	64.86
<u>ถ้ามี</u> ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง (n = 179)		
- ไม่มีความรู้ ทักษะที่ดีในการพัฒนาสื่อ	95	53.07
- ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ	115	64.25
- ไม่มีวิทยากรที่จะให้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการ	114	63.69

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนมีปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม พบว่า ครูวิชาการโรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.77 มีปัญหา และร้อยละ 36.23 ไม่มีปัญหา

ในจำนวนครูวิชาการโรงเรียนที่เห็นว่ามีปัญหา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.16 ได้จัดทำแผนการสอนแต่ไม่มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของแผนการสอน ลำดับรองลงมา ร้อยละ 39.93 ศึกษาหลักสูตรแม่บทแต่ไม่เข้าใจในรายละเอียดในการดำเนินงาน ร้อยละ 35.23 ไม่ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 28.98 ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 22.72 ไม่ได้จัดทำแผนการสอน ร้อยละ 22.16 ไม่มีความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนการสอน และร้อยละ 16.48 ไม่ได้ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแม่บท

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา พบว่า ครูวิชาการ
โรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.80 มีปัญหา และร้อยละ 44.20 ไม่มีปัญหา

ในจำนวนครูวิชาการโรงเรียนที่เห็นว่ามีปัญหา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.13 ไม่มี
ความรู้ความสามารถในการกำหนดรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และ
การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาได้อย่างมีคุณภาพ ลำดับรองลงมาร้อยละ 47.40
ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างหรือเพิ่มหรือลดรายละเอียดเนื้อหา ร้อยละ 21.43 ไม่ได้
ศึกษารายละเอียดของจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและคาบเวลาเรียนในหลักสูตรแม่บท และ
ร้อยละ 17.40 ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการจัดทำเนื้อหาวิชา/รายวิชาใหม่ พบว่า ครูวิชาการ
โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 46.74 มีปัญหา และร้อยละ 49.28 ไม่มีปัญหา

ในจำนวนครูวิชาการโรงเรียนที่เห็นว่ามีปัญหา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.34 ไม่มี
ความรู้ความเข้าใจในการเขียนเนื้อหา จุดประสงค์ การเรียนรู้ และการกำหนดกิจกรรมการเรียน
การสอน สื่อการสอนและการวัดผลประเมินผล ลำดับรองลงมาร้อยละ 43.41 ไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์
สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และร้อยละ 29.45 ไม่ได้ศึกษารายละเอียด จุดหมาย
จุดประสงค์และโครงสร้างของกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรแม่บท

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูวิชาการโรงเรียน
ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.86 มีปัญหา และร้อยละ 35.14 ไม่มีปัญหา

ในจำนวนครูวิชาการโรงเรียนที่เห็นว่ามีปัญหา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.25 ไม่ได้รับ
การสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ ลำดับรองลงมาร้อยละ 63.69 ไม่มีวิทยากรที่จะ
ให้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการ และร้อยละ 53.07 ไม่มีความรู้ ทักษะที่ดีในการพัฒนาสื่อ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไป และสาเหตุที่ไม่นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร

ปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านไม่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร		
ท่านมีปัญหาดังต่อไปนี้บ้าง (n = 22)		
- เพราะไม่มีภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น	10	45.45
- เพราะมีแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	5	22.73
- เพราะโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่จำเป็นที่จะต้องนำมาสอน	2	9.09
- เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณ	17	77.27
- ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	11	50.00
- ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	15	68.18
- โรงเรียนไม่มีข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	15	68.18
- โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากภูมิปัญญาชาวบ้าน	4	18.18
- ครูได้รับมอบหมายภารกิจมาก จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะพัฒนาหลักสูตร	20	90.91
- เจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีภารกิจมากจึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	10	45.45
2. ท่านประสบปัญหาในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร		
อย่างไรบ้าง (n = 276)		
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร	85	30.80
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	58	21.01
- ครูผู้สอนมีภารกิจมากจึงไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร	146	52.90

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
- โรงเรียนไม่มีข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	100	36.23
- เจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีภารกิจส่วนตัวจึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะมาร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร	130	47.10
- การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้มีกระบวนการหลายขั้นตอนทำให้ไม่สะดวกในการดำเนินงาน	61	22.10
- ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายจากโรงเรียน	73	26.45
- เจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านบางคนจะขาดความรู้ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้	150	54.35

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่าสาเหตุที่ครูวิชาการโรงเรียนไม่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และปัญหาในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่ไม่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.91 ให้เหตุผลว่า ครูได้รับมอบหมายภารกิจมากจึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะพัฒนาหลักสูตร ลำดับรองลงมาร้อยละ 77.27 เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย ร้อยละ 68.18 ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน และไม่มีแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 50.00 ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 45.45 เพราะไม่มีภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นกับเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีภารกิจมากจึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 22.73 เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ร้อยละ 18.18 โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากภูมิปัญญาชาวบ้าน และร้อยละ 9.09 เพราะโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญที่จะต้องนำมาสอน

ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.35 มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านบางคนจะขาดความรู้ ทักษะ ในการถ่ายทอดความรู้ ลำดับรองลงมา ร้อยละ 52.90 ครูผู้สอนมีภารกิจมากจึงไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 47.10 เจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมีภารกิจส่วนตัวจึงไม่ค่อยมีเวลามาร่วมพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 36.23 โรงเรียนไม่มีข้อมูลแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน ร้อยละ 30.80 ครูผู้สอนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร ร้อยละ 26.45 ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย ร้อยละ 22.10 การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้มีกระบวนการหลายขั้นตอน ทำให้ไม่สะดวกในการ ดำเนินงาน และร้อยละ 21.01 ครูผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร

การปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1. ทำนพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ทำนได้พัฒนาสื่อประเภทใดบ้าง (n = 276)		
- หนังสือเรียน	69	24.64
- แบบฝึกหัด	98	35.51
- ใบความรู้	45	16.30
- ใบงาน	165	59.78
- หนังสือเสริมประสบการณ์ ได้แก่ หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออุเทศ หนังสือส่งเสริมการอ่าน	110	39.86
- คู่มือครู	69	25.00
- คู่มือการเรียนการสอน	68	24.64
2. ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ทำนได้เพิ่มเติม จุดประสงค์การเรียนรู้อในสมคประจำชั้น (ป.02-2) หรือไม่		
- ไม่ได้เพิ่มเติม	159	57.61
- ได้เพิ่มเติม	117	42.39
ถ้าเพิ่มเติม ทำนเพิ่มในระดับชั้นใดและกลุ่มประสบการณ์ใด (n = 117)		
ระดับชั้น - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	12	10.26
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	14	11.97
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	15	12.82
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	22	18.80
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	90	76.92
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	106	90.60

ตารางที่ 19 (ต่อ)

การปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มประสบการณ์		
- วิชาภาษาไทย	6	5.13
- วิชาคณิตศาสตร์	8	6.84
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	25	21.37
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	23	19.66
- กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	105	89.74
- กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	38	32.48

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูวิชาการโรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 59.78 ได้ผลิตสื่อประเภทใบงาน ลำดับรองลงมาร้อยละ 39.86 ได้ผลิตหนังสือ เสริมประสบการณ์ ได้แก่ หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออุเทศ หนังสือส่งเสริม การอ่าน ร้อยละ 35.51 ผลิตแบบฝึกหัด ร้อยละ 25.00 ผลิตคู่มือครู ร้อยละ 24.64 ผลิต หนังสือเรียน และร้อยละ 16.30 ได้ผลิตใบความรู้

การเพิ่มเติมจุดประสงค์การเรียนรู้ ในสมุดประจำชั้น ป.02-2 พบว่า ครูวิชาการ โรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.61 ไม่ได้เพิ่มเติมจุดประสงค์การเรียนรู้ และร้อยละ 42.39 ได้ เพิ่มเติมจุดประสงค์การเรียนรู้

ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่ได้เพิ่มเติมจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.60 ได้เพิ่มเติมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลำดับรองลงมา ร้อยละ 76.92 ใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 18.80 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 12.82 ใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 11.97 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และร้อยละ 10.26 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มประสบการณ์ที่ได้เพิ่มเติมจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.74
เพิ่มเติมในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ร้อยละ 32.14 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ร้อยละ 21.37
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 19.66 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ร้อยละ 6.84
วิชาคณิตศาสตร์ และร้อยละ 5.13 วิชาภาษาไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับการได้รับการนิเทศติดตามผลในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น

การได้รับการนิเทศติดตามผล และข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร	(N = 276)	
1. ท่านเคยได้รับการนิเทศติดตามผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่		
- ไม่เคย	104	37.68
- เคย	172	62.32
ถ้าเคย ท่านได้รับการสนับสนุนและนิเทศจากใครบ้าง (n = 172)		
- ผู้บริหารโรงเรียน	165	95.93
- ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน	68	39.53
- ประธานกลุ่มโรงเรียน	51	29.65
- ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	79	45.93
- หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	48	27.91
- ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	18	10.47
- ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	7	4.07
2. ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้นอย่างไรบ้าง		
- จัดประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน	221	80.07
- จัดประชุม เชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร	172	62.32
- ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ	200	72.46
- กำหนดแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานไว้ให้ชัดเจน	185	67.03
- สืบค้นแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและขอความร่วมมือ	192	69.57
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงาน ยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาชาวบ้านที่สนับสนุนโรงเรียนจนเกิดผลดี	215	77.90

ตารางที่ 20 (ต่อ)

การสนับสนุนและนิเทศติดตามผล	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 276)	
- ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาไปดูงานและเรียนรู้ จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน	179	64.86
- ส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนร่วมมือและแลกเปลี่ยน ความรู้ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้พัฒนา หลักสูตรร่วมกัน	209	75.72

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล พบว่า ครูวิชาการโรงเรียน ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.32 เคยได้รับการสนับสนุนและนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร และร้อยละ 37.68 ไม่เคยได้รับการสนับสนุนและนิเทศ

ในจำนวนของครูวิชาการโรงเรียนที่เคยได้รับการนิเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.93 ได้รับการนิเทศจากผู้บริหารโรงเรียน ลำดับรองลงมาร้อยละ 45.93 ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ร้อยละ 29.65 ได้รับการนิเทศจากครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ร้อยละ 27.91 ได้รับการนิเทศจากหัวหน้าการประมงหัวหน้าการประมงศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ร้อยละ 10.47 ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์จังหวัด และร้อยละ 4.07 ได้รับการนิเทศจากผู้อำนวยการการประมงศึกษาจังหวัด

ข้อเสนอแนะในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น พบว่า ครูวิชาการส่วนใหญ่ร้อยละ 80.07 เห็นว่าควรจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน ลำดับรองลงมาร้อยละ 77.90 ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงาน ยกย่อง เชิดชูเกียรติภูมิปัญญาชาวบ้านที่สนับสนุนโรงเรียนจนเกิดผลดี ร้อยละ 75.72 ควรส่งเสริมให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้พัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ร้อยละ 72.46 ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ร้อยละ 69.57 ควรสำรวจแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและ

ขอความร่วมมือ ร้อยละ 67.57 ควรกำหนดแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานไว้ให้ชัดเจน ร้อยละ 64.86 ควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาไปดูงานและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และ ร้อยละ 62.32 ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 4 รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสารที่เป็นแผนงานโครงการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในสังกัดจำนวน 24 แห่ง ที่เกี่ยวข้องกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา จากการศึกษ พบว่า ทั้งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ยังไม่มีนโยบายและแผนงาน/โครงการที่สนับสนุนให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้จัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรโดยตรง แต่จะพบว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีแผนปฏิบัติงานประจำปีในลักษณะโครงการพิเศษ ชื่อโครงการ ค่าตอบแทน วิทยากรบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นลักษณะโครงการต่อเนื่อง โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจะจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ/กิ่งอำเภอ แล้วจะจัดสรรให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า โครงการค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอก เป็นโครงการสำคัญที่สนับสนุนให้โรงเรียนได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านในบางส่วน มาใช้จัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีได้มีนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2535 ที่มีส่วนเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยจึงนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

ก. นโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

1. ให้นักเรียนระดับประถมศึกษามีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา โดยมีคุณลักษณะที่เด่นชัดตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น
2. สนับสนุนให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมและท้องถิ่น
3. สนับสนุนให้โรงเรียนจัดรูปแบบวิถีชีวิตและกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้เด็กมีนิสัยที่ดีในการทำงาน และมีทักษะพื้นฐานทางอาชีพ รู้จักสร้างงานที่สอดคล้อง

เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมและท้องถิ่น

ข. โครงการค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอก จะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นมา วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานตามโครงการในปีงบประมาณ 2534 และปีงบประมาณ 2535 โดยสรุปตามลำดับดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ประสบปัญหาและไม่บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพราะบางเนื้อหาวิชาโรงเรียนขาดครู อาจารย์ที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เฉพาะด้าน โดยเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชา จริยศึกษา ศิลปะศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชา งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้บุคคลภายนอกที่มีความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ ซึ่งประสบความสำเร็จในวิชาชีพในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดวิชาความรู้ความสามารถในวิชานั้น ๆ แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

คุณสมบัติของวิทยากรบุคคลภายนอก เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอน หรือประสบผลสำเร็จในวิชานั้น ๆ เป็นผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความสนใจ และเสียสละเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

เกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียน โรงเรียนจะต้องขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านนั้น ๆ จะต้องมีโครงการสอน/แผนการสอน ตารางสอนกำหนดเวลาเรียนไว้ชัดเจน และจะต้องมีวิทยากรบุคคลภายนอก

การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2534 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 402,950 บาท จัดสรรให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 22 แห่ง จำนวน 257 โรงเรียน จำนวน 514 โครงการ จำนวนชั่วโมงที่สอน 8,059 ชั่วโมง และในปีงบประมาณ 2535 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 714,600 บาท จัดสรรให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 24 แห่ง จำนวน 350 โรงเรียน จำนวน 826 โครงการ ชั่วโมงสอนจำนวน 10,751 ชั่วโมง

กรณีตัวอย่างโครงการที่เป็นกิจกรรมของภูมิปัญญาชาวบ้าน ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ได้แก่ การจักสานเครื่องใช้ในครัวเรือนด้วยไม้ไผ่ เช่น การสานหวด สานกระติบข้าว

สานกระดิ่ง สานกระเป๋น สานข้อง สานลอบ สานไซ สานบังก็ สานตะกร้า การทอผ้าไหม ทอผ้าฝ้ายด้วยกี่พื้นฐาน การทอเสื่อใบเตย ทอเสื่อกก ทอเสื่อผือ การสานกระบี่ปากก การทำไม้กวาดจากแขม ไม้กวาดดอกหญ้า การสอนเครื่องปั้นดินเผา เช่น เต่า กระถาง โอ่ง ไท การตีเหล็ก เป็นต้น กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ การสอนการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย การสอนดนตรีนาฏศิลป์พื้นเมือง การสอนดนตรีพื้นเมือง (แคน) การสอนการแสดงหมอลำ การเล่นโปงลาง เป็นต้น

สรุปผลจากการศึกษาเอกสาร พบว่า หน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและกิ่งอำเภอ ยังไม่มีนโยบาย แผนงาน/โครงการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้จัดการเรียนการสอน และพัฒนาหลักสูตรที่เด่นชัด จะพบเฉพาะเพียงในโครงการค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอก จากการศึกษาโครงการและรายละเอียดการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนดำเนินการจ้างวิทยากรบุคคลภายนอก พบว่า ส่วนใหญ่ของกิจกรรมที่ดำเนินการจะเป็นกิจกรรมของภูมิปัญญาชาวบ้าน ในกลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น และกลุ่มที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี สำหรับกลุ่มที่ 1 คติ ความคิด ความเชื่อ และกลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน ยังไม่พบว่ามีมีการนำมาใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย